

plurcula inveniuntur, quæ à Dominis Protestantibus non adoptantur, qualia sunt ea, quæ literarum studium, zelumque salutis animarum concernunt, cum potius ista in Religiosis requirant, ne Reipublicæ per solam inanem contemplationem, ut ajunt, inutiles evadant; nos ea tantum hic loci assumemus, atque ex S. Doctore refellemus, quæ extra hæc objecta versantur.

84. Itaque primo ad probandum, quod Religiosi teneantur laborare manibus, assumunt locum ex 1. ad Thessal. 4. v. 11. *Operemini manibus vestris, sicut præcepimus vobis.* Quem locum confirmant ex ep. ad Ephes. 4. v. 28. Item ab exemplo Apostolorum 1. ad Cor. 4. 12. Act. 20. v. 34. 2. Ab exemplo Monachorum Ægyptiorum, de quibus S. Hieronymus ad Rusticum scribit: *Ægyptiorum Monasteria hunc morem tenent, ut nullum absque opere, & labore suscipiant, non tam propter victus necessaria, quam propter animæ salutem, ne valetur perniciosi cogitationibus.* 3. Autoritate S. Augustini, qui in libro de opere Monachorum Religiosos non operantes contumaces nominat, eorumque excusationem, quod vacent Psalmis, orationibus, prædicationibus, & lectionibus fugillans, ait: *Quid agant, qui corporaliter operari nolunt, cui rei vacent, seire desidero: orationibus, inquam, & Psalmis, & Lectioni, & Verbo Dei: & singula istorum removens, dicit primo de oratione: Citius exauditur una obediens oratio, quam decem millia contemptoris; quantum vero ad vacantes divinis laudibus & canticis subjungit: Cantica cantare divina etiam manibus operantes facile possunt; similia habet de lectione, & prædicatione: ex quibus intulerunt Pseudo illi Parisenses Magistri Religiosos esse in statu damnationis, qui manibus non laborant.*

85. Argumentum istud inter alia sequenti ratiocinio refellit S. Thomas, di-

cendo: laborare manibus, aut est præceptum, aut consilium. Si consilium est, nullus tenetur ad laborandum manibus, nisi qui ad hoc voto se obstrinxit. Ergo Religiosi, qui ex Regula sua non habent, quod debeant manibus laborare, ad laborem manuum non tenentur. Si autem est in præcepto, cum ad præcepta Divina, & Apostolica equaliter teneantur Religiosi, & Sæculares, non magis ad laborem manuum tenentur Religiosi, quam Sæculares. Ergo si licebat alicui sine labore manuum vivere, quando in Sæculo erat, idem licebit, quando in Religione aliqua erit. Concedit denique S. Doctor laborem manuum lege naturæ esse præceptum non singulis hominibus, sicut est præcepta manducatio, sed iis tantum, qui victum aliter pro se, suisque, præterquam labore manuum, licite acquirere non valent; si enim humanæ societatis officia singulos obligarent, tunc unus homo deberet & vacare generationi, & contemplationi, & ædificationi, & agriculturæ, & omnibus aliis exercitiis, quibus indiget vita humana, quod absurdissimum esse nemo non videt: unde in his, pergit Doctor Angelicus, unus ab alio juvatur, sicut in corpore unum membrum ab alio. Et propter mutuum obsequium, quod homines sibi invicem impendere debent, dicit Apostolus ad Rom. 12. v. 5. *Singuli autem alter alterius membra.* Horum autem Ministeriorum distributio, ut scilicet diversi homines diversis Ministeriis occupentur, fit principaliter ex divina providentia, sed secundario ex causis naturalibus, per quas magis homo inclinatur ad unum quam ad aliud. Unde ad autoritates ex Apostolo allatas respondet: quod Apostolus laborem manuum nunquam præcepit, nisi illis, qui à labore manuum abstinere causa victus acquirendi in peccata alia incidebant, ut supra probatum est. Et sic ex verbis Apostoli non potest probari, nisi quod quilibet homo vel Reli-

gioso-

ligiosus, vel sæcularis tenetur manibus laborare potius, quam se mori dimittat, vel victum aliquo modo illicito querat.

86. Ad exempla de labore manuum ab Apostolis adhiberi solita, dicit: quod hoc, quod Apostoli manibus laborarunt, quandoque quidem fuerit necessitatis, quandoque supererogationis. Necessitatis quidem fuit, quando ab aliis victum invenire non poterant, ut patet 1. ad Cor. c. 4. Quod etiam supererogationis fuerit, patet per id, quod habetur 1. ad Cor. 9. Quia supererogatione tribus de causis usum fuisse ait Apostolum, primo, ut auferret occasionem Pseudo-Apostolis prædicandi Evangelium propter temporalia, 2. ad Cor. 11. v. 12. Secundo, propter avaritiam eorum, quibus prædicabat, & ne gravati, si Apostoli feminantia spiritualia providerent temporalia, à fide discederent, 2. ad Cor. 12. v. 13. Tertio, ad dandum exemplum otiosis operandi, 2. ad Thess. 3. v. 8. Quod autem illa Christianæ societatis membra, quæ spiritualia bona eidem procurare student, ab eadem temporalibus necessitatibus provideri debeant, apertis verbis edicit idem Apostolus ad Cor. 1. c. 9. v. 11. *Si nos vobis spiritualia seminavimus, magnum est, si nos carnalia vestra metamus? quin magis, quam illa, quæ eidem Reipublicæ temporalia conferunt; pergit enim v. 22. Si alii testamenti vestre particeps sunt, quare non potius nos? Jam vero Monachos Contemplativos, laude divina, orationibus, virtutum internarum exercitiis, familiari cum Deo conversatione; illos vero, qui vitam simul activam profitentur, verbi divini prædicatione, Sacramentorum administratione spiritualia bona Christianæ Reipublicæ conferre, probatum est supra N. 78., &c. Igitur à dicta communitate temporalibus necessariis providendi, esto manuali labore victum non querant, ad quem non obligantur, nisi conditionibus à S. Thoma allatis existentibus.*

87. Ad secundam confirmationem ex

Hieronymo respondet idem, quod labor manualis, ut per ipsam S. Hieronymi autoritatem patet, non solum assumitur ad victum querendum, sed ad vanas cogitationes reprensandas, quæ nascuntur ex otio & carnis corruptione. Otium autem efficaciter removetur non solum per opera manualia, sed etiam per exercitia spiritualia, quibus etiam concupiscentia carnis frænatur: unde dicit Hieronymus in eadem ep. *Ama scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis.*

88. Ad tertiam confirmationem ex S. Augustino respondet idem S. Doctor, illum in suo libro de opere Monachorum errorem eorum Monachorum condemnasse, qui dicebant, Religiosos manibus operari sine suæ perfectionis detrimento non posse, contra hos enim præfatum librum se scripsisse testatur in libris Retractionum. Unde dum eorum cautiones de Oratione, Psalmis, canticis, lectione, prædicatione, quibus errorem suum tuebantur (quod nempe his solis insistendum sit ex præcepto Apostoli, nullatenus vero labori manuali) retundit, doctrina ejus secundum hunc sibi in eo libro præfixum scopum exponenda venit; ut nimirum, verba sunt S. Thomæ, qui prædictis spiritualibus operibus quasi operibus publicis vacant, (posse enim prædicta considerari ut publica, & ut privata ibidem præmisit) suo labore legitime victum acquirant, à Fidelibus accipiendum, utpote utilitati communi infervientes. Qui autem prædictis operibus, quasi privatis vacant, à labore manuum abstinentes, quandoque quidem sunt transgressores præcepti Apostolici, quando scilicet sunt de illis, quibus denuntiat Apostolus, ut cum silentio operantes suum panem manducent, ut dictum est. De his ergo loquitur Augustinus, ut patet ex hoc, quod dicit: *Cur & non præcepti Apostolici observandis aliquas partes temporum deputamus? & etiam ex hoc, quod dicit: Citius exauditur una obedi-*

tis

is oratio, quam decem millia contemptoris. — Quandoque autem vacantes predictis, ut etiam privatis operibus, Apostoli præceptum non transgrediuntur, manibus non operantes: quia non laboriosi vitam ex pigritia fugientes, vacui, & otiosi volunt pasci, sed abundantia divini amoris ab omni exteriori opere retrahuntur, ut contemplationi vacent; ut per auctoritates supra inductas probatum est. Quæ videantur apud S. Doctorem. Unam ex eodem huc transfero: Item, inquit, in eodem libro Augustinus loquens de aliquo divite, qui bona sua alicui Monasterio tribuit, dicit: *Quod bene facit manibus laborando, ut aliis exemplum det: quod quidem si nolit, scilicet laborare manibus, quis eum audeat cogere? nec differt, ut ibi ipse subjungit, jure Monasterio dederit, sive ubiqueque dividerit, cum omnium Christianorum sit una Respublica.* Monachus ergo, Augustino iudice, est nihil Monasterio attulerit, nec manibus laborare voluerit, modo aliis spiritualibus exercitiis otium vitet, & communi Fratrum pena alendus est. Quare? quia una est omnium Christianorum Respublica, in qua non homines soli, sed gratia Dei cum homini operatur commune temporale & spirituale bonum, cui proinde tam temporalia, quam spiritualia bona providentes sunt utiles. Apæze igitur Fleischerum cum aliis suis Collegis, qui carnalem, nimisque abjectam ideam de Civitate Dei, quæ est Ecclesia, fingentes, Monasticum institutum in contemplatione, in laude Dei jugiter concinenda, &c. occupatum vanæ speculationis cauterio inurunt, atque doctrinæ Christi adversarium garrunt. Quasi vero à Deo creati, atque à Christo redempti simus, ut unanimi conspiratione omnes & singuli ducamus uxores, ædificemus domos, plantemus vineas, ludamus in avibus Cæli, &c. & non potius ut ante hæc omnia quaeramus Regnum Dei, & iustitiam ejus; & consequenter

illa pars hominum, quæ relicta contractibus suis mundi hujus transitoris solatiis Evangelica consilia amplectitur, atque adeo orationibus, meditationibus, aliisque virtutum exemplis illum omnibus tam necessarium rerum humanarum contemptum, ab Evangelio Apostolicisque scriptis adeo constantem inculcatum, in dies promereri & inculcare studet, Respublicæ sit inutilis aut etiam noxia. Alium sensum de illis habuerunt Ecclesia Sanctissimi Doctissimique Patres, quos sanam non habuisse moralem, per me licet, impie criminetur Fleischerus, id sufficit, neminem sanæ & christianæ mentis hominem in hoc ei assensurum. Nec prava quorundam Religiosorum exempla hic obiciant more solito Domini Protestantes; de his enim ego ipse, licet Monachus, pronuntio, eos inatilia profus esse terræ pondera, cum Republicæ nec in spiritualibus, neque in temporalibus profint. Regule nostræ, Constitutionesque legitime approbata, à Domini, scrutandæ sunt, & ex his judicandæ, an Ordines Religiosi detrimentum Republicæ Christianæ, si illa in suo vero systemate spectetur, pro scopo habeant? At multi sunt Monachi inordinate viventes, sed multi, quin plures sunt spiritus ferventes. Et noane etiam multi sunt Christiani secundum carnem ambulantes? Christiana ergo Religio ceu noxia è medio tollenda? quin imo cum statu Religioso identidem ad amissam Evangelicam reformanda.

89. Caput secundum, illudque præcipuum, ex quo Ordines Mendicantium oppugnaverunt perversi illi Parisienses Magistri, fuit, quod illis non liceat omnia sua relinquere, & sibi nihil retinere in proprio, nec in communi. Et ad hoc probandum induxerunt 1. locum ex Prov. 30. v. 8. *Mendicitatem & divitias ne dederis mihi; intrantes autem Religionis Mendicantium mendicitati se exponunt.* 2. locum Eccl. 27. v. 1. *Propter inopiam multi deli-*

deliquerunt: 3. illud ex 1. ad Timoth. 6. v. 8. *Habentes alimenta & quibus tegamur; super quæ locum dicit glossa: Sicut divitias negligentiam parium salutis, ita egestas, dum saturari quærit, à iustitia declinat.* 4. illud Lucæ 12. 29. *Nolite querere quid manducetis; ubi glossa: Non præcepit, ut nihil pecunia ad usus necessarios referretur à sanctis; cum & ipse Dominus loculos habuisse legatur.* 5. quia dare danda & non danda est actus prodigalitatis; sed qui dat omnia, sicut intrans Religionem Mendicantium, dat danda & non danda. 6. illud ex ep. ad Romanos 12. v. 8. *Rationabile obsequium vestrum; ubi glossa, ne quid nimis sit;* at dare omnia est dare nimis. 7. quia sicut non licet se occidere, ita nec fami exponere, 8. quia plus homo sibi tenetur, quam alii; peccaret autem aliquis, qui alteri totum subtraheret, unde vitam sustentare deberet. 9. Joannis 12. dicitur Christus loculos habuisse; & Joannis 4. legimus, quod Discipuli ejus iverant in Civitatem, ut cibos sibi emèrent: igitur omnia sua dare est contra exemplum Christi. 10. Quin contra morem nascentis Ecclesiæ, quæ prototypum fuit Religiosæ vitæ, teste Hieronymo lib. de Viris illustribus, de quibus dicitur Actor. 6. *quod erant illis omnia communia, & nullus erat egenus inter eos:* ergo illi, qui dimissis propriis non habeant possessiones in communi, quos oportet esse egentes, non religiosam, sed superfluitiosam vitam ducunt. 11. Quia Christus præceptum illud, ut discipuli ejus in via nihil secum ferrent Matth. 10. videtur revocasse passione imminente Lucæ 11. 36. ubi ait: *Sed nunc qui habet sacculum, tollat, similiter & peram.* 12. quia glossa super illud Matthæi 4. si Filius Dei es, mitte te deorsum, ait: *Nemo debet tentare Deum, quando habet ex humana ratione quid faciat:* Mendicantes ergo, qui possessiones in particulari & in communi repudiant, nec manibus laborant, quantum

ad provisionem necessarij victus & vestitus, Deum tentant. 13. Quia corporalia necessaria ad vitam quotidie à Deo petimus: ergo non sunt abjicienda. 14. Quia in decret. de consecrat. dist. 1. cap. nemo dicitur: *Ecclesia non debet edificari, antequam ille, qui vult edificare, providerit, quæ ad alimenta, & custodiam, & stipendia custodum sufficiant.* 15. Quia modus iste cum communibus possessionibus in Religionibus est approbatus per antiquos Patres Augustinum, Basilium, Benedictum, & multos alios: ergo temerarium videtur alium modum novum inducere.

90. Hæc sunt præcipuæ rationes, quibus erroneam suam opinionem tuerc conati sunt Parisienses illi Magistri, qualesque amplectuntur moderni Novatores, Mendicantium præcipui obores; erroris autem hujus Proto-parens fuit Sæculi IV. Hæreticus Vigilantius, qui non contentus cum Joviniano condemnare virginitatem à Christo consultam, consilium etiam de paupertate reali seu actuali evertere conatus est, teste Hieronymo; quem imitantes dicunt, paupertatem laudari in Scriptura non actualem, quæ aliquis se rebus temporalibus expoliatur, sed habitualem, quæ aliquis rem temporalem contemnit corde, etsi re possideat. Ad destructionem igitur hujus erroris hoc modo procedit S. Thomas; primo ostendit ad perfectionem Evangelicam pertinere non solum paupertatem habitualem, sed etiam actualem, quæ fit per abjectionem rerum corporalium. Secundo, quod hæc perfectio manet, etiam si possessiones in communi non habeantur. Tertio, quod hæc perfectio etiam in his, qui possessionibus carent, non semper requirit manuum laborem. Quarto denique solvit argumenta ab Adversariis adducta. Primum adstruit ex iis locis Evangelii, quos supra N. 70. adduximus, probando divitias ex natura sua impedire Christianam perfectionem. Secundum ex exemplo Jesu Christi

Christi & Apostolorum, qui sua relinquentes, nullas habere possessiones in communi. Tertium denique iis argumentis, quibus supra à N. 84. ostensum est, Religiosos absolute non obligari ad labores manuales. Post hæc ad adversario- rum objecta respondet, cum quo

91. Ad I. Respondemus: sicut divitiarum, ita & paupertatis non usum, sed abusum esse culpabilem, quando scilicet aliquis paupertatem invitus & impatienter sustinet. Quod ergo dicit Salomon, *mendicitatem & divitias ne dederis mihi*, intelligitur de paupertate involuntaria, quod patet ex hoc, quod sequitur: *Ne egestate compulsus furer*; quæ pericula à voluntaria paupertate procul absunt. Et per hoc patet ad secundum: Ecclesiasticus enim sibi loquitur de paupertate involuntaria.

92. Ad tertium respondet S. Doctor, quod illud, quod dicitur, quod temporalia non sunt omnino abicienda, intelligendum est, quin eis utamur ad sustentationem vitæ in cibo, & potu, & vestitu: quod patet ex hoc, quod dicitur: *Habentes alimenta, & quibus tegamur, his contenti simus*: non tamen intelligit glossa, quin homo possit omnium temporalium curam à se abicere.

93. Ad quartum dicit, quod quamvis non sit præceptum, quod nihil pecunie ad usus necessarios reservetur, est tamen consilium: nec Dominus loculos habuit, quasi alias ei non potuisset provideri, sed ut infirmorum gerens personam, ut sibi licitum crederent, quod à Christo observatum viderent. - Prævidit enim multos infirmos futuros, & ista quaesituros. Et tamen loculos, quos habebat, ex possessionibus non impleverat, sed ex his, quæ ei à devotis, & Fidelibus administrabantur.

94. Ad quintum ait, quod, sicut in 2. Ethicorum determinatur, medium in virtutibus non accipitur secundum distantiam ab extremis, sed secundum debitum

proportionem circumstantiarum, quæ facit ratio recta: unde non oportet, quod medium virtutis sit inter superfluum & diminutum in unaquaque circumstantia secundum se considerata, sed in una circumstantia per comparisonem ad alias. Contingit enim quandoque, quod unius circumstantiæ medium variare oportet secundum variationem alterius circumstantiæ: v. g. in sobrietate modus huius circumstantiæ quis variatur secundum varietatem huius circumstantiæ quid: constat enim, quod aliquid in cibum fumere est alicui Personæ moderatum, quod alteri Personæ est superfluum, alteri vero diminutum. Unde aliquando contingit, quod una circumstantia in suo maximo existens, moderatur secundum proportionem ad aliam circumstantiam. — Patet ergo, quod medium virtutis non corrumpitur ex hoc, quod una circumstantia in sui summo accipitur, dummodo per alias circumstantias moderetur. Si ergo in liberalitate consideremus, quantum sit dandum, & accipitur ultimum circumstantiæ huius, videlicet omnia dare, aliquibus circumstantiis adjunctis, cadet in superfluitatem, & erit prodigalitatis vitium: aliis autem circumstantiis adjunctis, erit perfecte liberalitatis opus v. g. si daret aliquis omnia sua, ut consulat patriæ, cui periculum destructionis imminet, non reputabitur à morali Philosopho prodigus, sed perfecte liberalis. Similiter qui omnia sua dat propter Christi consilium implendum, non est prodigus, sed perfectum actum virtutis agit. Si autem non debito fine, ut aliis circumstantiis indebitis omnia daret, prodigus esset. Et similiter dicendum est de virginitate, & de aliis huiusmodi, in quibus videtur excessus contra commune medium virtutis. Sic ergo patet, quod dare omnia propter Christum non est dare danda & non danda, sed est dare danda tantum. Quamvis enim non omnia sint danda quocumque modo,

do, sunt tamen danda propter Christum.

95. Ad sextum respondetur ex eodem S. Doctore, Apostolum velle rationabile obsequium nostrum in iis, quæ immediate ad naturam sustentandam pertinent, sicut potus, cibus, somnus, & huiusmodi sunt: unde si in istis aliquis sibi subtrahat ultra id, quod natura sustinere potest, sic rationis medium excedit, & vitiosus est. At sunt quædam, sine quibus natura conservari potest, sicut veneremur usus: & ideo in istis, quantumcumque subtrahatur propter Deum, non potest esse superfluum, dummodo ex alia circumstantia vitium non incidat: & propter hoc Virginitas laudabilis est, quæ ab omni huiusmodi delectabili abstinet. Et similiter est in proposito. Potest enim sine dominio possessionum terrenarum natura conservari cum spe divini auxilii multis modis; unde quantumcumque ei subtrahatur, non erit superfluum, si propter Deum fiat. Et sic patet, quod voluntaria paupertas propter Christum suscepta à medio virtutis non discedat. Et per hoc patet ad septimum, quia licet ille, qui dat omnia propter Christum, subtrahat sibi aliquod auxilium vitæ, non tamen omne: quia adhuc remanet auxilium divinæ providentiæ, quæ ei in necessariis non deserit, & Fidelium devotio. Et ideo ille, qui dimittit omnia propter Christum, non se exponit fami, quæ ipsum interimat, quia nunquam à Deo ita deseritur, quod fame moriatur.

96. Ad octavum dicitur cum eodem S. Doctore, quod homo rerum suarum est dominus, non autem rerum alterius; & ideo injuriam faceret alteri, si possessiones ei auferret, non autem si possessiones sibi auferret, injuriam sibi facit, eo vel maxime, quod sua dimittendo, non inducat se in paupertatem involuntariam, sed voluntariam propter Christum, quod non tantum licet, sed & consilium est, ut ex dictis in aprico est.

Tom. II.

97. Ad nonum dicendum, quod sicut supra dictum est, Dominus pecunias reservari fecit ad necessarios usus, ut infirmis condescenderet: & ideo non est reputandum pro superstitione, si aliqui perfecti viri pecuniam reservare nolunt: accedit, quod est Dominus pecuniam reservari fecerit, non tamen eam de aliquibus propriis possessionibus habebat, sed magis ei à Fidelibus per modum elemosynæ ministrabatur: unde dicitur Lucæ 8. quod *mulieres quædam sequebantur Dominum ministrantes de facultatibus suis*.

98. Ad decimum ait S. D. quod Apostoli reservabant pecunias, & etiam colligebant, ut sanctis pauperibus, qui prædica sua vendiderant propter Christum, necessaria ministrarent: nec tamen illas pecunias habebant de aliquibus possessionibus, sed ex elemosynis Fidelium. Quod etiam dicitur, quod nullus egenus erat inter eos, non est intelligendum, quin Apostoli, & primitivæ Ecclesiæ discipuli multas egestates & penurias sustinerint propter Christum; cum dicitur 1. ad Cor. 4. v. 11. *Usque in hanc horam esurimus, & sitimus, &c.* sed quia de his, quæ haberet poterant, unicuique secundum quod opus erat, tribuebant, ut quantum eis facultas suppeteret, omnium indigentias relevarent.

99. Ad undecimum dicit, quod quamvis illud præceptum, *in viam gentium ne abieritis*, fuerit post passionem totaliter revocatum, eo quod primum oportebat Judæis verbum Dei loqui, & sic transire ad Gentes, ut dicitur Actor. 13. tamen hoc, quod Dominus dixerat Apostolis, quod non secum necessaria ferrent, non totaliter revocavit in cena, sed solum tempore persecutionis, quando à persecutoribus necessaria haberi non potuissent. — Dicitur enim in ultima can. Joan. cap. 5. *Carissime fideliter facis quidquid operaris in Fratres, & hoc in peregrinos; & infra: Pro nomine enim*

Y

ejus

ejus profecti sunt, nihil accipientes à Gentilibus. Nos ergo debemus suscipere *hujusmodi*. Non autem esset necessarium, quamvis à Gentilibus nihil acciperent, quod reciperent à Fidelibus, si secum necessaria ad victum deferrent.

100. Ad duodecimum, ait, quod ille, qui, dimissis omnibus propter Christum, spem habet, ut sustentetur à Deo, neque præsumptuosus est, neque Deum tentat. Qui ergo fiduciam debitam de Deo habet, neque præsumptuosus est, neque Deum tentat. Talem autem fiduciam debent habere de Deo pauperes Christi, & præcipue Prædicatores veritatis; quibus dicitur Lucæ 13. *Nolite portare sacculum &c.* remanent enim Fideles devoti, per quos satisfieri eis potest & debet.

101. Ad decimum tertium, quod temporalia à Deo petere jubemur ad naturæ usum necessarios: unde temporalia non debemus abicere, quin eis utamur ad necessitatem corporis in cibo & vestibus.

102. Ad decimum quartum respondet, quod statutum illud inductum est in favorem Ministrorum Ecclesiæ: & ideo, si aliqui supererogare velint, ut sine possessionibus Ecclesiæ serviant, laudabiliores existunt, sicut Paulus prædicans Evangelium sine sumptu, qui Prædicator erat à Deo ordinatus, ut patet 1. ad Cor. 9. Ex hoc etiam ruit argumentum ab eoductum, quod Ecclesiæ possessiones habeat; responderetur enim, quod Ecclesiæ multos inermes sustinet, quos non facile sustineret sine temporalium possessionum solatio; ex quo tamen non sequitur, quod non fit expeditis perfectis viris, qui sua dimiserunt, vitam Religiosam agere sine communibus possessionibus; & quamvis perfectio Apostolica non annulletur in illis, qui possessiones communes habent, tamen expressius conservatur in illis, qui propriis dimissis, etiam communibus carent. Verba sunt S. Doctoris.

103. Ad decimum quintum dicit,

quod quamvis SS. Patres illum modum approbaverint, non tamen istum modum reprobaverunt: & ideo non est præsumptuosum modum hunc sequi: alias nihil de novo posset institui, quod non fuerit antiquitus observatum. Nihilominus tamen iste modus antiquitus à multis Sanctis fuit approbatus, etiam in Ecclesia primitiva. Nec obstat finaliter, quod discipulis Christi in novo Testamento imponitur, ut necessitatibus pauperum subveniant, quod Mendicantes facere non possunt; responderetur enim, quod subvenire indigentibus indicitur illis, qui divitias possident Joann. 1. c. 3. v. 17. Sed multo laudabilius est, quod aliquis, omnibus suis datis, etiam semetipsum Deo det, quod ad Apostolicam perfectionem pertinet: unde dicit Hieronymus ad Lucinum Beticum: *Se ipsum offerre Deo proprie Christianorum est, & Apostolorum, qui totum censum, quem habuerant, Domino tradiderunt.* Ex his igitur patet, quam futilia omnia sint argumenta, quæ tum hæretici, tum invidiosi Catholici excogitarant, ad expugnandos Religiosos Ordines tum in genere, tum in specie Mendicantes. Sed adhuc excutiendum caput speciale de Mendicantibus.

104. Tertium caput, Religiosos nempe Mendicantes non posse licite de elemosynis vivere, quod est veluti consecrarium duorum præcedentium, eos nimirum debere labore manuum victum querere, & si hoc nolint, non posse tam in particulari, quam in communi sua omnia relinquere; probare conantur 1. Quia juxta essatum Apostolicum Act. 20. v. 35. *Beatus est magis dare, quam accipere*; Religiosi autem sunt in statu perfectionis: ergo debent magis manibus laborare, ut elemosynam dare possint, quam mendicare. 2. Quia Apostolus 1. ad Timoth. v. 5. præcipit, ut viduæ, quæ possunt aliunde vivere, non vivant de elemosynis Ecclesiæ, ne gravetur Ecclesiæ, ut illis, quæ vere sunt viduæ,

suffi-

sufficiat: ergo Religiosi validi & robusti debent de laboribus manuum vivere, non de elemosynis, quas accipiunt pauperes, qui aliunde quam de elemosynis vivere nequeunt. 3. Quia Hieronymus relatus causa 1. q. 11. Can. Clericos, ait: *Qui bonis parentum, & operibus suis sustentari possunt, si quod pauperum est, accipiunt, sacrilegium profecto committunt, & per abusionem talium judicium sibi manducant & bibunt.* 4. Quia & dicit August. super illud 1. ad Thess. cap. ult. *Ut nosmetipsos formam daremus: qui frequentiter ad alienam mensam convenit otio deditus, adulectur necesse est pascenti se.* Ad alienam mensam autem Religiosi Mendicantes frequenter accedere habent necesse: ergo de necessitate sunt adulatores. 5. Idem Augustinus in libro de opere Monachorum reprehendit quosdam Religiosos, qui sine labore manuum volebant de elemosynis vivere: de quibus inter cætera dicit: *Isti Fratres sibi temere arrogat, quantum existimo, quod ejusmodi habeant potestatem, scilicet, vivendi de Evangelio sine labore manuum: & tamen illi, contra quos loquitur, sua propter Christum reliquerant, & spiritualibus operibus vacabant, scilicet, orationibus, Psalmis, lectioni, & Verbo Dei.* 6. Quia vivere de sumptibus Fidelium est à Domino provisum ad solatium eorum, qui in Evangelio laborant, ut patet 1. ad Cor. 9. & 2. ad Timoth. 11. v. 6. ergo saltem illi Religiosi Mendicantes, qui non laborant in Evangelio, non possunt de elemosynis vivere. 7. Apostolus nolebat sumptus à Corinthiis, unde viveret, accipere, ut occasionem auferret Pseudo-Apostolis, ut patet 2. ad Cor. 11. Item ne Fideles scandalum in fide paterentur, unde Augustinus lib. de opere Monachorum: *Eadem vobis causa est, quæ Apostolo fuit, ut amputetis occasionem his, qui querunt occasionem.* 8. Quia si Religiosi, qui sunt validi & fortes, de elemosynis vivere possunt sine labore

manuum, eadem ratione & alii poterunt; si vero omnes talem vitam agere vellent, tota vita humana periret. Hæc sunt præcipua argumenta, quibus dicitur Magistri, & cum iis moderni Domini Protestantés simpliciter damnant vitam eorum, qui ex elemosynis qualitercumque obtentis vivunt, si aliter necessitatibus suis providere possunt. Uterius vero nituntur ostendere, quod est Religiosi Mendicantes possent aliquo modo de elemosynis ultro oblati vivere, non tamen ipsis liceat elemosynas mendicando querere: quia 1. Deuteronomii 15. v. 4. dicitur: *Omnino indigens & mendicus non erit inter vos.* 2. in Psalmo 36. v. 25. habetur: *Non vidi justum derelictum, nec semen ejus querens panem.* 3. Psalm. 108. v. 10. *Nutantes transferantur Filii ejus, & mendicent.* 4. 1. ad Thessal. 4. v. 11. *Ut honeste ambuletis ad eos, qui foris sunt, & nullius aliquid desideretis: ubi glossa ait: Et non desiderabitis rem alterius, nedum rogetis, vel tollatis aliquid.* Scriptura igitur à justis amoveat mendicantem, eam ipsis prohibet, malisque imprecatur. 5. Quia Augustinus super illud 2. ad Thessal. c. 3. *Si quis non vult operari, &c.* ait: *Vult servi Dei corporaliter operari unde vivant, ut ne compellantur egestate necessaria petere.* 6. S. Hieronymus ad Neopolitanum Presbyterum: *Numquam petentes, raro accipiamus rogati. Beatus enim est magis dare, quam accipere.* 7. Augustinus item libro de opere Monachorum contra Religiosos Mendicantes dicit: *Tam multos hypocritas sub habitu Monachorum usquequaque dispersit callidissimos hostis, circumvenientes provincias, nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes: & infra: Omnes petunt, & omnes exigunt aut sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis.* 8. Quia mendicatio est turpis, ingerit enim homini verecundiam, quæ, teste Damasceno, non est nisi de turpi. Postremo denique nituntur ostendere,

Y 2 quod

quod Religiosi, etiam Predicantes, de eleemosynis vivere, vel, etiam eleemosynas petere non debent. 1. Quia, qui de eleemosynis vivunt, oportet adulari illis, à quibus pascuntur, oportet adulari illis, à quibus pascuntur, quod est contra officium Predicatoris, 1. ad Thessal. 11. v. 5. 2. Quia, ut dicitur 2. ad Cor. 12. v. 14. Predicadores non debent querere ab iis, quibus predicant, temporales res; quod tamen faciunt Predicadores mendicantes. 3. Quia in 2. ad Timoth. 11. habetur, quod vivere de Evangelio potestatis est, non mendicitatis: potestas autem ista non competit nisi Prælati. 4. Prædicadores, qui non sunt Prælati, victum suum ab his, quibus predicant, mendicando querentes, aut querunt quod est eis debitum, aut quod non est eis debitum? Si querunt quod est eis debitum: ergo possunt illud potestative exigere, & per coactionem; quod manifeste est falsum. Si autem petunt, quod non est eis debitum: ergo & indebite & injuste petunt. 5. Prælati recipientes à plebibus decimas & oblationes tenentur in spiritualibus eis providere: ergo si alii ab Episcopis dirigantur ad spiritualia ministranda, injuria fit plebi, si à plebe victum recipient, cum magis Episcopi eis teneantur providere. 6. Quia Dominus Matth. 23. v. 14. contra Phariseos dicit: *Vae vobis Scribae, & Pharisei hypocrita, qui comeditis domos viduarum, orationes longas orantes*: ergo & illi semper videntur esse reprehensibiles, qui sub pretextu orationis, aut predicationis, aut alicujus hujusmodi eleemosynas petunt. 7. Quia Prædicadores mendicantes videntur simoniam committere; non enim licet post spiritualium administrationem accipere temporalia ab eis, quibus administrata sunt sive ante, sive post, sive petendo, sive oblata recipiendo. 8. Denique Predicadores mendicantes petendo temporalia ab his, quibus predicant, speciem mali videntur committere; quod prohibetur 1. ad Thess. ult. v. 22.

105. Hanc argumentorum farraginem, quam ceu crambem recoctam in Mendicantes Ordines resumunt moderni Protestantes, duplici via dissipat S. Thomas; primo positivis argumentis contrarium monstrando; secundo argutiunculas illas solvendo. Primum præstat probando imprimis, quod pauperes, qui reliquerunt omnia propter Christum, possunt de eleemosynis vivere. Secundo, quod Prædicadores, etsi non sint Prælati, dummodo à Prælati Ecclesiæ mittantur, possunt ab eis, quibus predicant, accipere unde vivunt. Tertio, quod liceat prædicatis eleemosynas petere mendicando, quamvis sint corpore validi. Quarto, quod eis præcipue sunt eleemosynæ dandæ; quo posteriori ariete prosternt falsam eorum opinionem, quam ibi variis rationibus adstruere conantur; quod nempe non liceat Religiosis Mendicantibus eleemosynam dare. Cum ergo hæc S. Doctoris propositiones in prioribus jam satis in apicum positæ sint, ubi probavimus Monachos absolute loquendo non teneri ad manuales labores; item posse aliquem amore Christi sua omnia tam in particulari, quam in communi relinquere; atque ex solutione argumentorum propositorum satis patebunt; ne solito prolixiores in augusto opere sumus, ad solvendam hanc aranearum telam ex eodem S. Doctore procedimus; cum utique ex propria penu nihil adferre possimus, quod non viderit, aut præoccupaverit ille, de quo ipse inter Dominos Protestantes ingenii laude, atque animi candore celebratissimus Christianus Liber Baro de Wolff. anno necdum elapso Hale Magdeburgicæ mortuus in prælatione secundæ partis Theologiæ naturalis ob similem rationem testatur: *Vidit hoc pro acumine suo prorsus singulari D. Thomas: unde asseruit, existentiam Dei à priori demonstrari non posse: ejusdem Doctoris summi luminibus usi, &c.* Itaque cum eodem Summo Doctore.

106. Ad primæ classis argumentum I. respondemus, quod dare secundum se est laudabilis quam accipere; nihil tamen prohibet receptionem esse meliorem ratione alicujus adjuncti, & hoc est per accidens. Dicendum ergo, quod si in paupere nihil consideretur, nisi receptio eleemosynæ tantum, beator est dives, qui dat eleemosynam, quam pauper, qui recipit: sed talis potest esse causa recipiendi eleemosynam, quod magis merebitur recipiens, quam dans, utpote si se in tali statu propter Christum constituerit, ut eleemosynas recipiat non quasi coactus, sed voluntarius pauper. Et quæro ab adversariis, an economia Christi propter nos in forma pauperis eleemosynas à Religiosis mulieribus recipientis imperfectior fuerit, quam illa mulierum eidem, atque discipulis ejus, qui propter eum sua omnia reliquerunt, eadem elargientium? Sed fortassis, quemadmodum Patres Ecclesiæ Christi, ita nec Christus ipse sanam moralem habuit? sane facilis ad hanc blasphemiam impietatem est descensus, atque ad Naturalismum ostium patens in principis modernorum Protestantium. In plana igitur Catholicorum via manendum est, & cum S. Doctore dicendum, quod secundum glossam in textum allatum procul dubio laudabilis sit cuncta possessa relinquere, & nihilominus manibus laborare operando, ut habeatur, unde tribuatur necessitatem patienti; sed in illis dumtaxat, qui ab aliis magis necessariis occupationibus vacent. Et ita tales, si possent sine impedimento talium occupationum laborare, & aliis dare, perfectius esset; — nec tamen concedendum, quod Religiosi teneantur ad omne id, quod perfectius est, sed ad illa tantum, ad quæ ex voto se adstringunt.

107. Ad II. dicendum, quod Ecclesia non gravatur, si tales de eleemosynis vivunt, quia modicis sunt contenti, magnum fructum in Ecclesia facientes; imo

in hoc Ecclesia maxime alleviatur, quia quod alii, qui non sunt ita modicis contenti, cum magnis expensis faciunt, hoc idem per tales cum parvis sumptibus expletur. Nec in hoc pauperibus aliquid subtrahitur, quod tales de eleemosynis vivunt: quia talium consilio, & inductione multo plura pauperibus dantur, quam ipsi accipiunt. Et præterea ipsi etiam omnia, quæ habuerunt, pauperibus sunt largiti: unde multo plus in sumptibus pauperum posuerunt, quam illud, quod de eleemosynis accipiunt.

108. Ad III. respondet S. D. quod illud Decretum perverse inducitur, quod patet ex hoc, quod Gratianus dicit in cap. sequenti. Verum his auctoritatibus prohibentur ab Ecclesia suscipi non illi, qui quondam fuerunt divites, & postea omnia reliquerunt; ut Petrus, & Matthæus, & Paulus; aut pauperibus distribuerunt, ut Zachæus; aut Ecclesiæ rebus adjuverunt, sicut illi, qui prædia sua vendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, ut essent illis omnia communia: sed illi, qui in domibus parentum residentes, vel sua relinquere nolentes, Ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.

109. Ad IV. dicit, quod Augustinus loquitur de illis, qui sunt otio dediti, qui in nullo possunt esse utiles illis, à quibus pascuntur: tales enim necesse est, ut adulentur ad hoc, ut pascantur. Tales enim pascere onerosum esset cuiuslibet, nisi favorem pascantis saltem adulationibus caperent. Sed illi, qui pascuntur propter Christum, à quibus, pascetes scilicet, sperant spiritualia pro temporalibus, quod largiuntur, non oportet adulari: quia talibus non datur propter eos, sed propter illum, cuius sunt servi, qui in eis recipitur, ut dicitur Matth. 10. v. 40.

110. Ad V. jam supra responsum est, quod Augustinus in libro illo reprehendit Monachos, qui volebant de eleemosynis vivere propter duo: primo propter erro.

errorem, in quem inciderant, ut scilicet dicerent, manibus operari esse contrarium præcepto Evangelico, quod habetur Matth. 6. v. 25. *Nolite solliciti esse corpori vestro, &c.* Secundo, quia propter pigritiam à labore manuum desiste- bant, laboriosam vitam fugientes, quia in sæculo laboraverunt. Unde de his dicit: *Quod nullo modo decet, ut in ea vita, ubi Senatores sunt laboriosi, ibi stent opifices otiosi.* Eos autem, qui in sæculo possessiones habuerunt, unde viverent sine labore manuum, vel qui occupationibus Ecclesiasticis occupantur, non prohibet de elemosynis vivere, exemplo eorum, quos tales fuisse in primitiva Ecclesia Hieronymus dicit: & hoc manifeste patet verba libri diligenter in- tuenti.

111. Ad VI. respondetur. Cum Religiosi Mendicantes ex commissione prædicantes similiter laborent, dignum est, ut & ipsi ab his, quibus prædicant, necessaria victus accipiant. Sunt tamen & alie causæ, propter quas & Religiosi etiam non prædicantes necessaria victus à Fidelibus accipere possunt: puta, quia omnia sua propter Christum reliquerunt; vel quia ministrant Altari, cuius Sacrificium, ubicumque agatur, commune est toti populo Fidelium; vel quia vacant studio sacræ Scripturæ, contemplationi, orationi, & aliis spiritualibus ad communem utilitatem totius Ecclesiæ.

112. Ad VII. dicit, quod majus damnum sequebatur ex prædicatione Pseudo-Apostolorum, quibus prædicandi occasione Apostolus auferebat, de sumptibus Fidelium non vivendo, cum contraria fidei prædicarent, quam de hoc, quod Apostolus se labori manuum implicabat, de proprio labore vivens. Nunc autem est è converso, quia major profectus est Ecclesiæ Fidelibus de hoc, quod aliqui exemplum *humilitatis* præbent in paupertate, & mendicitate vivendo voluntarie propter Christum, & dimisso labore

manuum, occupando se in his quæ pertinent ad salutem animarum, quam sequitur damnum de hoc, quod aliqui turpiter de elemosynis vivere volunt. Et ideo non debent desistere Pauperes Christi ab hoc, quod de elemosynis vivant, ut aliis occasionem auferant. Per quod etiam patet ad secundam partem ejusdem argumenti: nam etsi à principio conversionis Gentium, quando in Gentibus necdum, quemadmodum apud Judæos, consuetum erat Doctoribus ab aliis vitæ subsidia ministrari, Apostoli sumptus dimittebant accipere propter scandalum: nunc tamen hoc scandalum non est timendum, & præcipue in illis, qui modico victu, & vestitu sunt contenti; de quo multo plures ædificantur, quam scandalizantur. Qui enim de hoc scandalizantur, Pharisaorum scandalum sibi inducunt, quod Dominus parvipendere jubet Matth. 15. Secus autem esset, si elemosynam acciperent non solum ad necessitatem victus, sed ad laute vivendum, vel ad divitias congregandas. Quod cum S. Thoma non iustificamus; sed omnes, qui Patrimonio Christi sive ex elemosyna quotidiana, sive ex beneficiis secularibus, sive regularibus proveniente ita abutuntur, conspirante Ecclesiæ peccati arguimus. At si Heterodoxi moderni causam contra nos evincere volunt, non ex corruptis moribus quorundam Clericorum aut Monachorum similia facientium nos aggredi debent, quod tamen solemne habent; sed canones, regulæ quæ Monachorum producant est necesse, qui similia præcipiant, quod in æternum non præstabant.

113. Ad VIII. respondet idem Angelicus Doctor, quod eadem ratione probari posset, quod Virginitas non sit bona; quia hoc Hieronymus dicit contra Vigilantiam, prædictam rationem facientem: *Si omnes virgines fuerint, nuptiæ non erunt, interibit humanum genus;* ad quod infra dicit: *Rara est virtus, nec à plu-*

ribus

ribus appetitur: atque utinam hoc omnes essent, quod pauci sunt, de quibus dicitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Ex quo patet solutio prædictæ objectionis. Opera enim perfectionis tantæ difficultatis sunt, quod paucorum est se ad ea extendere. Nec dicendum, quod timendum sit, quod dum omnes ei inhærent, mundus pereat. Certe hoc non timuit Christus, dum virginitatem, & Evangelicam paupertatem sequacibus suis consuluit: aut si nullus ejus consilia sequi debet, male consuluit, quod absit vel cogitare.

114. Ad I. Argumentum secundæ classis respondet, quod in loco Deuteronomii non prohibetur, quia aliquis statum mendicitatis, vel paupertatis assumat: sed quia non ita derelinquetur ab aliis, ut in talem statum incidat, in quem oporteat de necessitate mendicare: & hoc patet per id, quod præcedit: *Civem & propinquum repetendi non habebis potestatem.* — Ex quo patet, quod ibi præcipitur misericordia, non prohibetur mendicitas. Et hinc ad secundum dicit, locum illum intelligendum esse, quod iusti non querunt panem ex necessitate, quasi derelicti à Deo; per quod tamen non excluditur, quin illi, qui sunt iusti, voluntarie se possint exponere paupertati propter Christum. Per quod etiam patet ad tertium, quia non est inconveniens, quod illud, quod alicui in poenam infligitur, ab illo voluntarie assumptum in iustitiam vertatur. Et quæso, an de malorum, & infelicitum forte fuerint SS. Martyres, qui carceres malis paratos spontanea Christi confessione elegerunt? Et similiter ad quartum respondendum, quod per illam glossam prohibetur, quod aliquis non petat ex cupiditate, alias glossa non concordaret textui: in textu enim dicitur: *Ut nullius aliquid desideretis.* Ex cupiditate autem querunt, non qui necessaria victus & vestitus petunt, sed qui ultra hoc qua-

runt, unde divites fieri possint. Ex vanis igitur hisce argutis minime infertur, voluntariam mendicitatem propter Christum à Scripturis redargui. Hinc etiam patet ad id, quod sexto loco obijciatur ex S. Hieronymo; loquitur enim de petitione, & acceptione eorum, quæ sunt ultra necessarium victum: scribit enim Nepotianus Presbytero, qui de rebus mundi sufficienter habebat ad vitam sustentandam. S. Augustinus vero, cujus glossa argumento quinto abutuntur, per verba illa non prohibet mendicitatem voluntariam, sed docet occasionem necessarii mendicitatis vitandam esse à pauperibus Christi, dum manibus laborant: quod patet per hoc, quod dicit: *Ut non compellantur egestate necessaria petere.* Et ideo idem S. Pater loco septimo inducitur loquitur de illis, in quo solum petebant necessaria victus, sed aliquid ultra ad divitias congregandas; nec habebant veram sanctitatem, sed simulatam: quod patet ex hoc, quod dicit: *Quod exigebant sumptus lucrosæ egestatis, aut simulatæ pretium sanctitatis:* & hoc procul dubio reprehensibile erat, atque in hoc sensu leges quoque civiles validos mendicantes ab olliis repellunt. Sed apage mihi collationem iniquissimam hujus furis hominum cum Servis Dei juxta spiritum Ecclesiæ, regulæque immaculatæ approbatorum à Sede Apostolica Ordinum, paupertatem Christi cum fructu maximo Ecclesiæ profuturam.

115. Ad VIII. cum eodem S. Doctore dicendum, quod erubescencia semper est de turpi: turpe autem pulchro opponitur, unde secundum differentiam pulchri oportet accipere differentiam turpitudinis & ruboris. Est enim duplex pulchritudo, una spiritualis, quæ consistit in debita ordinatione animæ, & affluentia bonorum spiritualium: unde omne, quod procedit ex defectu spiritualis boni, vel quod interiore inordinationem ostendit, turpitudinem habet. Alia est pulchritudo exterior,

terior, quæ confistit in debita ordinatione corporis, & affluentia exteriorum rerum; quæ ad corpus ordinantur; & e converso, inordinatio corporis, vel defectus temporalium rerum exteriorum quandam turpitudinem habet. Et sicut utraque pulchritudo defætat, & defideratur, in utraque turpitudine erubescensiam parit. Verecundatur enim aliquis de hoc, quod est pauper, vel de hoc, quod est corpore vitiat, vel de hoc, quod est inficius, vel inordinata gessit. Quia igitur turpitudine interior semper est reprobanda, ideo omne, quod habet erubescensiam prædictæ turpitudinis, reprobandum est. Defectus autem exteriorum, vel turpitudine à Sanctis Viris contemnitur, & quandoque perfectionis studio assumitur propter Christum. Unde illud, quod habet erubescensiam illius turpitudinis, non semper est reprobandum; imo quandoque maxime laudatur, quando propter humilitatem assumitur. Mendicare autem habet erubescensiam huic secundæ turpitudini respondentem: quia omnis mendicans se pauperem ostendit, & quodammodo se subicit ei, à quo mendicat, quæ ad defectum exteriorem pertinent: unde mendicitas propter Christum assumpta non solum non est reprobanda, sed maxime laudanda.

116. Ad tertie classis ratiunculam I. respondet S. Doctor, quod quamvis Prædicatores de elemosynis vivant, non tamen sequitur, quod adulentur. Quamvis enim qui sine adulatione prædicant, non habeant gratiam apud malos, qui dicuntur homines carnales, habent tamen gratiam apud bonos, & ideo quandoque, si sine adulatione prædicant, coguntur defectus multos pati, quando scilicet in illos incidunt, apud quos sine adulatione gratiam habere non possunt: quandoque autem sine egrotate sunt, quando in illos incidunt, quorum sine adulatione gratiam habent. Unde & Christus hospitium quandoque habere non poterat, quan-

doque etiam invitabatur à multis, & mulieres, quæ eum sequebantur, de suis facultatibus ei ministrabant, ut dicitur Lucæ 8. Ita etiam Apostoli quandoque multas penurias sustinebant, quandoque autem abundabant, in utriusque modestè se habentes, ad Philipp. ult. Scio & abundare & penuriam pati. Et has etiam vicissitudines pauperes Prædicatores nostri temporis experiuntur multi.

117. Ad secundum dicit, quod Prædicatores non debent querere temporalia quasi ex principali intentione, ut in eis finem constituent; possunt tamen querere secundario, ut sustententur ad Evangelium prædicandum, quod primo querere debent: Matth. 6. v. 35. *Primum querite Regnum Dei, & iustitiam eius.*

118. Ad tertium ex eodem S. Doctore respondemus, quod vivere de Evangelio possit contingere vel ex debito legalis iustitiæ, vel ex debito iustitiæ amicitabilis; primo modo competit Prælati vivere de illo, secundo modo Religiosis, qui non sunt Prælati. Quando enim aliquis Prælati alicui plebi præfertur, hoc modo ad invicem colligantur, quod subditi possunt à Prælato spiritualia petere, & Prælati à subditis temporalia; sed ab aliis, qui non sunt Prælati, non possunt subditi spiritualia exigere, nec e converso, ipsi possunt eos cogere ad solvendum temporalia, quamvis ex licentia Prælatorum spiritualia fement; nisi forte quantum ad omnia Vicarii Prælatorum constituentur. Patet ergo, quod diversissime accipiunt sumptus pauperes, qui omnino nihil impendunt, & Religiosi, qui non sunt Prælati, sed prædicant de licentia Prælatorum, & Prælati; quia alii pauperes totaliter accipiunt gratis, unde in eis est pura mendicitas; sed prædicantes, qui non sunt Prælati, sed prædicant de licentia Prælatorum, accipiunt sicut mercedem debitam, unde habent potestatem accipiendi, quamvis non coactivam: Prælati autem etiam

coacti-

coactivam habent potestatem. Si autem ille, qui potest aliquid ex potestate accipere, petat non quasi debitum, sed quasi omnino gratuitum, nulli facit injuriam, sed in se humilitatem commendabilem reddit. Et per hoc patet responsio ad quartum. Prædicti enim Religiosi prædicantes petunt quod est eis debitum per secundum modum iustitiæ, quia debitum iustitiæ respicit; sed in hoc commendabiliores sunt, quia hoc, quod est debitum, ut gratuitum petunt.

119. Ad V. respondet, quod Prælati recipientes à populo decimas & oblationes, est ipsi solvant per se debito modo spiritualia seminando, possunt tamen ad majorem plebis utilitatem etiam alios cooperatores habere: unde nulla injuria fit plebi, si plus de temporalibus conferant, quam sit statutum, quod & plus de spiritualibus eis impenditur, quam Prælati teneantur; & præcipue ex quo non protestative accipitur, sed humiliter & caritative petitur.

120. Nec valet dicere, quod Prælati mittentes aliquos ad prædicandum, tenentur eis in necessariis providere, ut habetur extr. de Off. Ord. *Inter cetera*: si ergo Prædicatores ab Episcopis missi, ab aliis victum requirant, hoc in illorum gravamen cedit; & ita non debent ab illis sumptus petere.

121. Respondetur enim cum eodem S. Doctore, quod unusquisque renuntiare potest ei, quod sibi debetur: unde est Prælati ex debito teneantur providere eis, quos mittunt ad prædicandum, possunt tamen, qui mittuntur, huic debito renuntiare. Nec tamen in hoc gravamen ingeritur illis, ad quos mittuntur, cum ab eis ultra necessaria victus non petant, nec etiam illa exigant coactive, sed caritative, prout unusquisque destinavit in corde suo, in hoc exemplum Apostoli imitantes. 2. Corinth. cap. 8. & 9.

122. Ad VI respondetur, quod hypocritæ propter hoc à Domino redarguantur. Tom. II.

tur, quia per orationem, & alia, quæ superstitiose agebant, solum intendebant ad questum; hoc autem de aliquo iudicare est temerarium, cum pertineat ad intentionem cordis. Et ego, nisi vehementer fallor, non memini me in aliqua Mendicantium Ordinum Regula à Sede Pontificia approbata simile quid Alumnis Religiosis præscriptum fuisse; similia nimirum dicitur hominem cordatum terrent. Hinc patet ad id, quod septimo loco calumniantur Pseudo illi Magistri: quis enim audeat vel somnare, Religiosis Mendicantes vi sui instituti in predicatione Evangelii eam finalem intentionem habere, ut temporale lucrum inde capiant, quod esset simoniaicum? cum potius sublimiter intentionem non ex debito, sed ex caritate pacis prædicant, ut spiritualia seminare possint. Ex quo etiam soluta manet objectio octava; quamvis enim potuerit esse aliqua species mali accipere nascente Ecclesie victum à Gentibus, quibus fides prædicabatur, propter hoc, quod non erat eis consuetum, ut supra dictum est; tamen nunc nulla species mali apparet, divulgata Evangelii doctrina, quæ hæc debent evangelizantibus ordinavit, & præcipue illis, qui non quarunt ad superfluitatem, sed ad necessitatem.

123. Hæc igitur genuina Religiosorum, præsertim Mendicantium, imago est, ab humilis, cordato, sancto, ac summi ingenii Viro D. Thoma Aquinate nativis coloribus depicta, atque à maculis, quam eidem tum invidi Catholicis, tum præjudiciis exæcati Heretici aspergere conati sunt, & adhuc dum conantur, plene expurgata. Paræ putæ igitur sunt calumniæ, quas, post allata hæcenus principalia objectionum capita, in suo male confuso centone dicti Magistri atulerunt, & quas moderni Domini Protellantes ad naufragam referunt, à S. Doctore opusculo cit. non minore accuratatione refutatæ: ad quod benevolam Lectorem remitti-

Z

mitti-

mittimus, ne propositum præsentis opellæ in re domestica insolita prolixitate transgrediamur. Illas fideliter retulimus N. 8. 2. h. t. Exemplum autem sibi datum à S. Thoma perdiscent ex hæcenus dictis Domini Adversarii, quod non debeant in suis scriptis plurima velut ex tripode contra status spirituales Ecclesiæ Catholicæ definire, & definitionis suæ nullam rationem reddere; vel si reddant, eam ex moribus quorundam hos status profitentium emendicare, quemadmodum solemnè habent: sed vero systemate Cœtus

TITULUS XXXV.

De Statu Monachorum, & Canonicorum Regularium.

1. **P**ræsens Titulus equidem ea solum complectitur, quæ Regulares sive Monachos, sive Canonicos in specie concernunt: qua propter & de statu Monachorum & Canonicorum Regularium inscribitur; quæ Rubrica satis indicat, eundem esse generalioris tituli de Regularibus, & transseuntibus ad Religionem determinativum. Cum vero præcedentis, & hujus, sicut & tituli 33. libri V. de Privilegiis & excessibus Privilegiatorum occasione, constituerimus dare Lectori benevolo justam, quantum pro modulo nostro valemus, notitiam tam de Monachorum, quam Clericorum Congregationibus, eorumque Privilegiis; absolute de Monasticis Institutis tractatu, de Clericorum & Canonicorum Regularium Congregationibus impræsentiarum ægimus, de Privilegiis utrorumque titulo citato libri quinti tractatum institutum.

§. I.

De Clericis & Canonicis Regularibus.

2. **N**E tamen in limine ipso offendamus, Lectorique confusam ideam ingeramus, probe notandum censuimus

Fidelium ex functionibus pragmaticis à Christo in Evangelio positis sine præjudiciis comparato, tum demum videre, si quidquam in iis, quæ Romana Ecclesiæ, sive in materia fidei, sive morum approbavit, ex ratione ab hoc fonte petita reprehensibile sit. Si enim ex moribus multorum Christianorum hæc nota ætate, qua omnia præter avitam pietatem ad summa vix non perducuntur, judicanda esset Christianæ Religionis innocentia & veritas, sinendo præsentem materiam Christianus esse desisterem.

distinctionem inter Collegia Clericorum, quæ in unum coalescunt, nec tamen vitam communem agunt; cuiusmodi hodie sunt Capitala Cathedralium & Collegiarum Ecclesiarum; & inter illa, in quibus vita communis agitur, qualia sunt, quæ hodie vocantur Congregationes Clericorum & Canonicorum Regularium. Vita vero communis à non communi in hoc præcipue fecerunt, quod illi, qui priorem profitentur, è penu communi alantur & vestiuntur, seu non habeant in particulari sibi assignatam portionem proventuum, ex quibus sibi pro arbitrio victum & vestitum comparare valeant; quales fuerunt primigenii Canonici Cathedrales sub Regula Chrodogangi vel Aquisgranensi viventes, & usque in hodiernam diem Clerici & Canonici Regulares. Illi vero, qui posteriorem agunt, proventus suos speciales nanciscantur, quorum œconomia necessitatibus suis providere possint. Quales sunt moderni Canonici Cathedrales, & Collegiales. Patet vero ex terminis, quod quamvis vita communis hujuscemodi Congregationum exigat abdicacionem proprietatis tum rerum externarum, tum volun-

voluntatis, & castitatis custodiam; nihilominus non exigere ex natura sua, ut votis Deo factis ista stabiliantur. In decursu enim præsentis materiæ videbimus, Canonicos à S. Augustino in Africa constitutos, communem vitam agentes, votis enumeratis non fuisse adstrictos; quamvis castitatem ob susceptos sacros Ordines, abdicacionem proprii ob ipsam vitam communis possessionem, sicut & obedientiam ob eandem rationem servare debuissent. Patet vero non minus, tria hæc à Clericalibus Congregationibus solemniter voveri posse; & hinc ortum habent diversi illi Clericorum status, qui ab initio Ecclesiæ usque ad moderna tempora floruerunt, in quibus Clerici primitivi ex communi penu Ecclesiæ spontulas, per dispensacionem Episcopi quidem accipiebant, sed communi domo mensaque non utebantur. Sub Augustini vero Institutis Sæc. V. militantes ita communi domo ac mensa utebantur, ut abdicatio omnis proprii ipsis imponeretur. At Clerici sub Regula Chrodogangi & Aquisgranensi communiter viventes, ad hanc abdicacionem non adgebantur Sæculo VIII. & IX. E contra, dum eorum collapsa disciplina Sæculo XI. restitueretur, ad expressam trium votorum emissionem adgebantur. Clerus vero Sæcularis tam Cathedralis, quam reliquus tam à communi mensa, ac domo, quam à dispensacione Episcoporum separatus, vitium stabiles sustentacionis fundos acquireret. De quibus, sicut & de militarium Ordinum præclarissimis institutis ordine chronologico jam agendum.

3. Quemadmodum grassantibus persecucionibus nulla poterat esse Monachorum, vel sacrarum Virginum, ita nec Clericorum in communi viventium Congregatio.

Non enim usque adeo desipiebant Rectores Ecclesiarum, inquit Thomastius, ut florem delibatum Christianæ Ecclesiæ unum in locum colligerent, objicerent

que infidelium grassacioni. In ea siquidem Monasteria sive Collegia illico deservisset Principum furor; nec tacuisset hystoria ruinas & clades dissipatarum hujusmodi Congregationum. Non tamen negamus Christum communem cum Apostolis suis vitam initialle, duxisseque, eadem cum ipsis mensa, domoque; & contubernio usum; Apostolos quoque & discipulos ejus, postquam ille in cœlos revolavit, communis vitæ vinculo copulatos venturis Sæculis præluxisse; sed id factum est solum Jerosolymis, & modico tempore, nec poterat dici stricta Clericalis vel Monachalis Congregatio, ut Titulo præcedenti jam advertimus; cum, teste S. Luca in Actis Apostolorum, non Clerum dumtaxat, sed Fideles etiam Laicos, & conjugatos, & mulierculas, puerosque & innuptas puellas complecteretur, qui communi mensa certe non accumbabant, nec sub eodem tecto morabantur.

4. Itaque primis Ecclesiæ Sæculis Clerus mediam quodammodo vitam inter modernum Clerum secularem & regularem ducebat.

Imprimis enim ex dictis libro primo Titulis de officio Archidiaconi, & Archipresbyteri constat, Clerum Cathedralium Ecclesiarum Collegium, seu, ut nunc dicimus, Capitulum, cum suo Episcopo constituisse, cuius consilio, opaque Ecclesiam ille vice Diocesim gubernabat: unde in Concilio œcumenico Ephesino plures existant Cyrilli Alexandrini Episcopi Epistolæ scriptæ ad Presbyteros & Diaconos, id est, ad Clerum sive Capitulum Alexandrinæ Civitatis. Et ipsa Synodus Ephesina scribit Presbyteris, œconomis, aliisque Clericis Constantinopolitanis, &c. Patet etiam ex ibidem dictis, quod ruri subinde degerent plures Presbyteri sub inspectione Senioris vel Choræpiscopi Plebem rusticam verbo divino pascentes. Hic tamen Clerus Cathedralis non utebatur communi mensa vel domo;